

УДК 631.356.174.02.001

ДИНАМІКА ПРИВОДУ ПІДЙОМУ ДВОХСЕКЦІЙНОГО ВИВАНТАЖУВАЛЬНОГО ТРАНСПОРТЕРА

Калінін Є.І., к.т.н., доц., Поляшенко С.О., к.т.н., доц.,
Єсіпов О.В., к.т.н., доц.

*(Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. П.Василенка)*

Отримані рівняння гідроприводу вивантажувального транспортера коренезбиральної машини, що описують динаміку процесу підйому секцій у вертикальній площині. Рівняння дозволяють визначити раціональні параметри елементів гідравлічної системи гідроприводу секцій вивантажувального транспортера.

Вступ. Вивантажувальний транспортер коренезбиральної машини, будучи одним з робочих органів, розташований асиметрично по відношенню до осей машини. У зв'язку з цим, при її русі по нерівностях поля виникають коливання, що впливають на розташування транспортера у вертикальній площині щодо опорної поверхні поля. Переміщення секцій вивантажувального транспортера за допомогою керівних гідроциліндрів, в свою чергу може викликати коливання машини в поперечно-вертикальній площині. Такі коливання мають негативний вплив на керованість і стійкість коренезбиральної машини. При високих швидкостях підйому та опускання секцій транспортера можливе перекидання машини. На швидкості підйому і опускання секцій транспортера впливає тиск робочої рідини в системі.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз динаміки підйому і опускання секцій транспортера самохідної коренезбиральної машини за допомогою виконавчих гідроциліндрів секцій транспортера і встановлення при цьому ступеня впливу конструктивних параметрів елементів гідравлічної схеми системи гідроприводу на динаміку руху секцій вивантажувального транспортера.

Виклад основного матеріалу. Для цього побудуємо розрахункову схему переміщення секцій транспортера коренезбиральної машини у вертикальній площині (рис. 1) [1 – 12].

Розглянемо динаміку приводу підйому секцій транспортера, виходячи з розрахункової схеми.

У динамічному режимі розглянута схема може бути описана наступним рівнянням балансу витрат:

$$Q_n = Q_{\text{тн}} \eta_{\text{об.н}} = Q'_{\text{зол}} + g'_{\text{ум}} = Q_1 + Q'_1, \quad (1)$$

де Q_n – дійсна продуктивність насоса;

$Q_{\text{тн}}$ – теоретична продуктивність насоса;

$\eta_{\text{об.н}}$ – об'ємний ККД насоса;

$Q'_{\text{зол}}$ – витрата через золотник;

$g'_{\text{ум}}$ – витіки в золотнику;

Q_1, Q'_1 – витрата, що надходить до гідроциліндрів в їх поршневі порожнини.

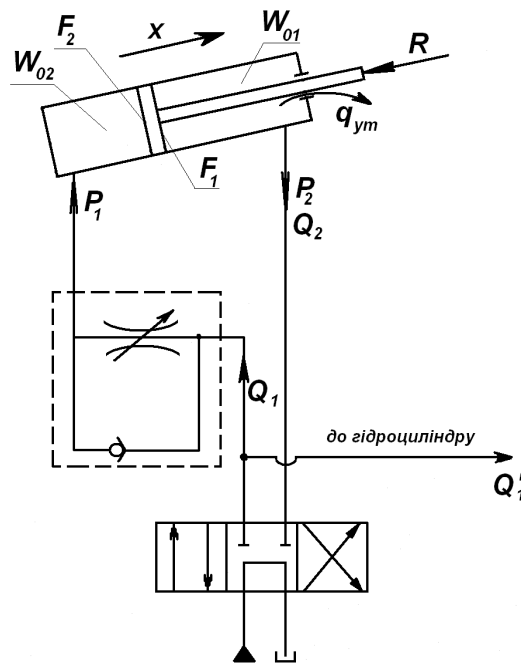

Рисунок 1 – Розрахункова схема підйому секцій транспортера

В той же час:

$$Q_{\text{зол}} = \mu_3 \pi d_3 x_3 \sqrt{\frac{2g}{\gamma} (p_n - p_1)}, \quad (2)$$

$$g'_{\text{ум}} = \frac{\pi d_3 \delta^3}{12 \nu l \rho} (p_n - p_1), \quad (3)$$

де μ_3 – коефіцієнт витрати золотника;

d_3 – діаметр золотника;

x_3 – величина дрослюючої щілини золотника;

γ – питома вага робочої рідини;

p_n – тиск налаштування запобіжного клапана;

p_1 – тиск в поршневий порожнини гідроциліндра;

- δ – зазор між золотником і втулкою золотника;
 ν – коефіцієнт кінематичної в'язкості робочої рідини
 ρ – густина робочої рідини;
 l – довжина буртиків золотника.

Витрата, що надходить в поршневу порожнину гідроциліндра

$$Q_1 = F_2 \nu + \frac{W_2}{E} \dot{p}_1, \quad (4)$$

де F_2 – активна площа поршня;

ν – швидкість переміщення поршня;

W_2 – об'єм рідини в лінії нагнітача;

E – модуль об'ємної пружності робочої рідини (в більш загальному випадку необхідно розглядати наведений модуль об'ємної пружності робочої рідини, що залежить від податливості стінок шлангів, залежності цієї величини від тиску і газовмісту в рідині).

Можна казати про те, що $W_2 = W_{02} + F_2 x$ – поточне значення об'єму робочої рідини в порожнині нагнітача з урахуванням переміщення поршня (W_{02} – початковий об'єм рідини в поршневій порожнині гідроциліндра; x – поточна координата переміщення поршня).

Величина $\frac{W_2}{E} \dot{p}_1$ враховує витрату на стиск робочої рідини в поршневій порожнині гідроциліндра.

Витрата з штокової порожнини гідроциліндра:

$$Q_2 = F_1 \nu - \frac{W_1}{E} \dot{p}_2 - q_{ym}, \quad (5)$$

де F_1 – активна площа поршня в штоковій порожнині;

$W_1 = W_{01} - F_1 x$ – об'єм рідини в зливній порожнині гідроциліндра;

W_{01} – початковий обсяг рідини в зливній порожнині;

$\frac{W_1}{E} \dot{p}_2$ – витрата, обумовлена стискаємністю робочої рідини;

p_2 – тиск в штоковій порожнині гідроциліндра;

q_{ym} – витік через ущільнення штока.

У той же час витрата з штокової порожнини гідроциліндра дорівнює витраті через золотник:

$$Q_2 = Q''_{зол} = \mu_3 \pi d_3 x_3 \sqrt{\frac{2g}{\gamma} p_2}. \quad (6)$$

Прийmemo, що витіки в розподільнику складають $\approx 1\%$ від витрати, що надходить в гідроциліндр, тому в подальшому цією величиною нехтуємо.

Вважаючи, що обом гідроциліндрам секцій транспортера надходять рівні витрати, маємо:

$$Q_1 = \frac{Q'_{зол}}{2} \quad (7)$$

Рівняння динамічної рівноваги для поршня гідроциліндра

$$P_1 F_2 - P_2 F_1 - R_{mp} - R(x) = M(x) \ddot{x}, \quad (8)$$

де R_{mp} – сила тертя в ущільненнях гідроциліндра;

$R(x)$ – осьова складова сили опору, обумовлена вагою секцій транспортера;

$M(x)$ – приведена до поршня гідроциліндра маса навантаження.

Величини $R(x)$ и $M(x)$ є змінними в процесі підйому секцій транспортера.

Зниження тягового зусилля через тертя в ущільненнях гідроциліндра надалі врахуємо введенням механічного ККД гідроциліндра, який можна приймати рівним 0,8...0,95.

Наведені рівняння складені для випадку, коли система гідроприводу працює за умови $P_n = const$, тобто в діапазоні налаштування запобіжного клапана. В цьому випадку до розглянутих рівнянь необхідно додати рівняння витрат через клапан і рівняння динамічної рівноваги запірнього органу клапана.

Виходячи з забезпечення максимальної швидкодії, система гідроприводу секцій транспортера працює в діапазоні тисків, менших, ніж тиск настройки переливного клапана, тому вихідна система рівнянь буде виглядати наступним чином:

$$\left. \begin{aligned} Q_1 &= Q_{mn} \eta_{об.н} / 2; \\ Q_1 &= F_2 v + \frac{W_2}{E} \dot{p}_1; \\ Q_2 &= Q_{зол} = \mu_3 \pi d_3 x_3 \sqrt{\frac{2g}{\gamma} p_2}; \\ Q_2 &= F_1 v - \frac{W_1}{E} \dot{p}_2 - q_{ym}; \\ (P_1 F_2 - P_2 F_1) \eta_{мех.цп} - R(x) &= M(x) \ddot{x} \end{aligned} \right\} \quad (9)$$

Рішення цих рівнянь здійснюється чисельним методом Рунге-Кутта з використанням системи аналітичного розв'язку Maple.

Для зниження порядку системи до першого вводиться $\frac{\partial x}{\partial t} = v$.

Таким чином, маємо вихідну систему рівнянь в нормальній формі Коші:

$$\left. \begin{aligned}
 Q_1 &= Q_{m.n.} \eta_{об.н} / 2; \\
 Q_2 &= \mu_3 \pi d_3 x_3 \sqrt{\frac{2g}{\gamma}} p_2; \\
 \frac{\partial p_1}{\partial t} &= (Q - F_2 v) \frac{E}{W_{o2} + F_2 x}; \\
 \frac{\partial p_2}{\partial t} &= (F_1 v - Q_2 \eta_{об.зц}) \frac{E}{W_{o1} - F_1 x}; \\
 \frac{\partial x}{\partial t} &= v \\
 \frac{\partial v}{\partial t} &= [(P_1 F_2 - P_2 F_1) \eta_{мех.зц} - R(x)] / M(x)
 \end{aligned} \right\} (10)$$

Рішення отриманих рівнянь здійснюється чисельним методом Рунге-Кутта з використанням системи аналітичного розв'язку Maple.

За результатами обчислень побудовані графіки зміни тиску в напірних і зливних магістралях гідросистеми, переміщення штока гідроциліндра, швидкості підйому і опускання секцій транспортера за часом – рис. 2. З залежностей видно, що в початковий момент руху секції тиск в напірній магістралі гідроциліндра стрімко збільшується до значень 7...8,3 МПа. Тиск в зливній магістралі також підвищується і досягає величини 0,25...0,32 МПа. По закінченню перехідного процесу тиск в напірних і зливних магістралях встановлюється постійним. Переміщення штока гідроциліндрів і швидкість руху секцій транспортера на початку руху змінюються незначно, коли закінчується перехідний процес – змінюються лінійно. Аналіз залежностей також показує, що даний перехідний процес стійкий за часом з загасанням в межах 0,2 секунди.

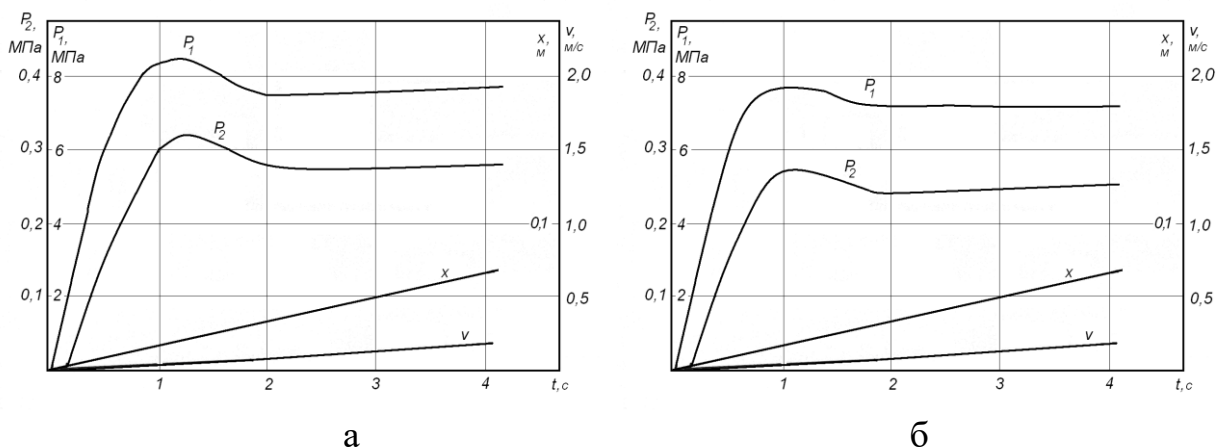

Рисунок 2 – Залежність тиску в напірних P_1 і зливних P_2 магістралях, переміщення штока x гідроциліндра, швидкості руху секцій транспортера v від часу під час підйому головної (а) та кінцевої (б) секції транспортера.

Список літератури:

1. Борошок Л.А. Гидравлические элементы в системах автоматики сельскохозяйственных агрегатов. – М.: Машиностроение, 1969. – 164с.
2. Гидравлические и пневматические силовые системы управления. Г. Рихтор, Дж.Л. Шерер / Под ред. Дис. Блекборн. Перевод с англ. – М.: Иностранная литература, 1962. – 614 с.
3. Гидроприводы сельскохозяйственных машин. Немировский И.А., Маркин В.Д., Серета Л.П. и др. / Под ред. Немировского И.А. – М.: Техника, 1979. – 139с.
4. Гидравлический следящий привод. Гамынин Н.С., Каменир Я.А., Коробочкин Б.Л. и др. / Под ред. В.А. Лещенко. – М.: Машиностроение, 1968. – 564с.
5. Абрамов Е.И. и др. Элементы гидропривода. – К.: Техніка, 1977. - 320с.
6. Объёмные гидравлические приводы. Башта Т.М., Зайченко И.З., Ермаков В.В., Хаймович Е.М. – М.: Машиностроение, 1960. – 628с.
7. Алексеева Т.В. Гидропривод и гидроавтоматика землеройно-транспортных машин. – М.: Машиностроение, 1966. – 147с.
8. Башта Т.М. Гидропривод и гидропневмоавтоматика. – М.: Машиностроение, 1972. – 320с.
9. Башта Т.М. Объёмные насосы и гидравлические двигатели систем. – М.: Машиностроение, 1974. – 606с.
10. Попов Д.Н. Динамика и регулирование гидро- и пневмосистем. – М.: Машиностроение. 1987. – 424 с.
11. Шуляк М.Л. Оцінка функціонування сільськогосподарського агрегату за динамічними критеріями / М.Л. Шуляк, А.Т. Лебедев, М.П. Артёмов, Є.І. Калінін // Технічний сервіс агропромислового, лісового та транспортного комплексів – 2016. – № 4. – С. 218-226.

Аннотация**Динамика привода подъема двухсекционного выгрузочного транспортера**

Калинин Е.И., Поляшенко С.А., Есипов А.В.

Полученные уравнения гидропривода выгрузочного транспортера корнеуборочной машины, описывающие динамику процесса подъема секций в вертикальной плоскости.

Abstract**Dynamic drive lowering two-piece discharge conveyor**

Y. Kalinin, S. Polyashenko, A. Esipov

These equations hydrodrive unloading conveyor machines, sections describe the dynamics of the process of lowering in the vertical plane.